

ADAPTACJA KOŚCIOŁA PW. WNIEBOWZIĘCIA NMP W NYSIE DO CELÓW INSCENIZACYJNYCH

WSTĘP

W obliczu ponoszenia coraz większych nakładów finansowych na utrzymanie zabytkowych obiektów i zespołów sakralnych, często przekraczających możliwości parafii, należy liczyć się z koniecznością poszukiwania nowych rozwiązań gwarantujących ich zachowanie. Pożądanym modelem byłoby zaszczerpienie funkcji kultury i sztuki. Jednak adaptacje obiektów sakralnych dla funkcji związanych z kulturą wysoką w Polsce nie były i nie są zjawiskiem powszechnym. Na przestrzeni ostatnich dwóch wieków większość zmian sposobów użytkowania funkcji było efektem sekularyzacji dóbr kościelnych. Klasztory przekształcano na więzienia, szpitale, szkoły czy ośrodki szkolno-wychowawcze. Zdecydowanie rzadziej nowe funkcje były związane z kulturą wysoką.

Gdańskie Centrum św. Jana przy Nadbałtyckim Centrum Kultury funkcjonujące w użyczonym miastu kościele św. Jana, w trakcie Festiwalu Szekspirowskiego zamienia się w teatr. Częściej niż celom inscenizacyjnym służy jako sala koncertowa. We Wrocławiu kilka klasztorów i kościołów nie pełni już dawnej funkcji sakralnej. Jedną z nielicznych adaptacji przestrzeni sakralnej dla celów kultury jest klasztor oo. Bernardynów, który oprócz biur miejskiego konserwatora zabytków i mieszkań prywatnych, mieści Muzeum Architektury. Dawny kościół klasztorny pw. św. Katarzyny został zaadaptowany dla celów biurowych, gastronomicznych i rozrywkowych. Natomiast w dawnym kościele pw. św. Anny na Wyspie Piaskowej funkcjonuje przedszkole.

Funkcje związane z kulturą elitarną nie są zatem powszechne. W większych ośrodkach kulturalnych dawne kościoły mogą być wykorzystywane do celów innych niż religijne, przede wszystkim dzięki zewnętrznemu finansowaniu. Te adaptacje trudno uznać za modelowe. Wprowadzenie i utrzymanie funkcji teatru w przestrzeni historycznej mniejszego ośrodka miejskiego wiąże się z nieporównywalnie większymi utrudnieniami. Tym bardziej jeśli adaptowanym obiektem dla potrzeb teatru będą obiekty sakralne.

METODY ADAPTACJI PRZESTRZENI SACRUM DO CELÓW INSCENIZACYJNYCH

Przestrzenie sakralne, w szczególności wnętrza kościołów, charakteryzują się dużym potencjałem inscenizacyjnym, wynikającym z ich formy i funkcji. Adaptacje do potrzeb teatralnych mogą być również dedykowane celom koncertowym, edukacyjnym, konferencyjnym czy wystawienniczym. Takie formy użytkowania dla często zaniedbanych obiektów mogą być jednym ze sposobów zapewnienia ich trwałości. Jednak trwałe zaszczerpienie funkcji kulturotwórczej, mogące przyczynić

Rys. 1. Audytorium CAR College w Pavii w dawnym kościele Santi Giacomo e Filippo [fot. autor, 2010]

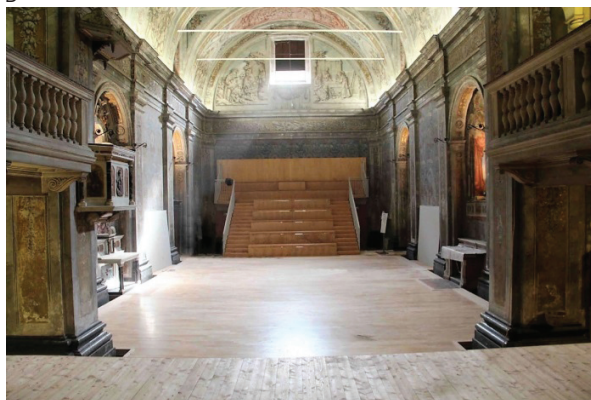
Fig. 1. CAR College Auditorium in Pavia in the Santi Giacomo e Filippo former church [photo by the author, 2010]

się do ożywienia, często zdegradowanej nie tylko materialnie, tkanki miejskiej zwykle stanowi duże wyzwanie. Jest to widoczne również w wielu krajach o bogatszych i żywszych tradycjach teatralnych. Według Diego Maja, dyrektora artystycznego Teatro Gioco Vita w Piacenzy, „odrodzenie społeczności, w tym ekonomiczne, jest ściśle i nierozdzielnie związane z jej odrodzeniem kulturowym. Wybór inwestowania w kulturę jako wyjścia z kryzysu wymaga odwagi i dalekowzroczności ze strony wszystkich. Konieczne jest jednak

A

B

Rys. 2. Teatro Gioia w jezuickim kościele del Sacro Cuore w Piacenzy; przed – A (2013 [3]) i po ich zakończeniu – B (2014 [11])

Fig. 2. Teatro Gioia in the del Sacro Cuore in Piacenza Jesuit church; before – A (2013 [3]) and after their completion – B (2014[11])

aktywne działania. Ważne jest, aby stworzyć miejsca życia, myśli, emocje, duchowych miejscach, gdzie można spotkać, uczyć się, wymieniać poglądy" [3].

Zakres i sposób adaptacji przestrzeni kościoła jest ściśle powiązany z formą jego własności. W obiektach użyczanych podmiotom świeckim, ale pozostającym własnością kościelną, zakres ingerencji pozostaje niewielki co wynika z konieczności zachowania podstawowej funkcji *sacrum*. Wykorzystanie obiektu do innych celów niż sakralnych w praktyce sprowadza się zatem do amatorskich misterii pasyjnych, jasełek lub koncertów muzycznych. Swoboda kształtowania przestrzeni i doboru repertuaru dla celów inscenizacyjnych jest możliwa dopiero w dekonsekwrowanej świątyni. Ograniczeniami ingerencji w odświeżonej przestrzeni są stałe elementy wystroju i wyposażenia, w tym przede wszystkim pochówki, ołtarze główne i boczne, ambony czy chrzcielnice.

Adaptacja przestrzeni historycznej do potrzeb przedstawień inscenizacyjnych wymaga zatem po pierwsze odpowiedzi na pytanie dla kogo będzie tworzony teatr i kto będzie go tworzył? Czyli konieczne musi być przeanalizowanie potrzeb i oczekiwań widzów – przede wszystkim lokalnej społeczności oraz potencjału lokalnych amatorskich i profesjonalnych grup teatralnych. Po drugie konieczne jest stworzenie możliwości technicznych i technologicznych gwarantujących możliwie szerokie i elastyczne aranżowanie przestrzeni dla potrzeb inscenizacyjnych. Po trzecie podjęcie jakichkolwiek działań musi uwzględniać czynnik ekonomiczny, zarządzania i finansowania w dłuższej perspektywie czasowej.

Rys. 3. Aula Magna w Collegio Ghislieri w dawnym kościele San Francesco da Paola w Pavii [fot. autor, 2010]

Fig. 3. Aula Magna in Collegio Ghislieri in the San Francesco da Paola in Pavia former church [photo by the author, 2010]

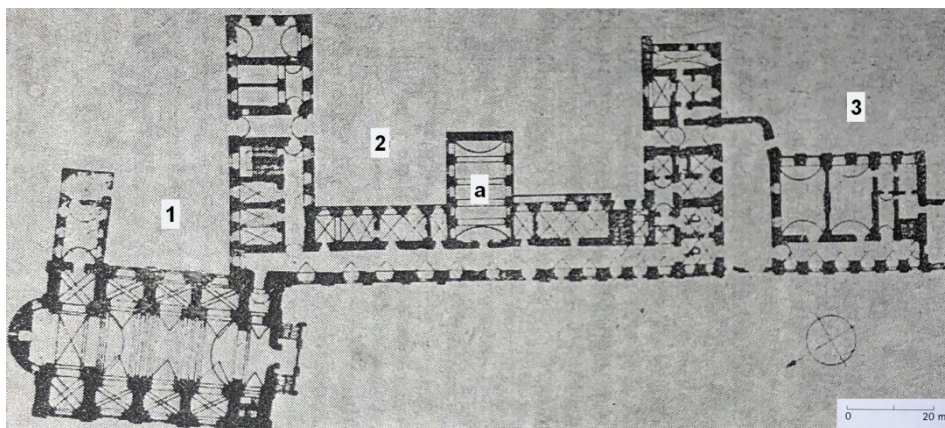
Wnętrza adaptowanych do celów inscenizacyjnych kościołów mogą być poddawane różnym formom ingerencji, co bezpośrednio wpływa na wachlarz działań inscenizacyjnych oraz program repertuarowy:

- wnętrza mogą zachowywać pierwotny wystrój i wyposażenie wnętrza (rys. 1),
- elementy ruchomego lub stałego wyposażenia wnętrza mogą być zabezpieczone i/lub częściowo lub całkowicie ukryte (rys. 2),
- wnętrza mogą być częściowo lub całkowicie pozbawione pierwotnego wystrój i wyposażenia (rys. 3).

3. POJEZUICKI KOŚCIÓŁ PW. WNEBOWZIĘCIA NMP W NYSIE

W liczącej obecnie niecałe 50 tysięcy mieszkańców Nysie, dawnej stolicy księstwa nyskiego, do dziś zachowało się 14 kościołów, w tym pięć przy dużych zgromadzeniach klasztornych¹. Tylko do największej parafii św. Jakuba należą obecnie cztery kościoły i dwie kaplice. Właściwe utrzymanie każdego z tych obiektów, w parafii notującej znaczący odpływ wiernych do parafii poza śródmieściem, wymaga nieustannych poszukiwań funduszy na prace remontowe i konserwatorskie. Najbardziej zaniedbanym obiektem jest kościół pw. Wniebowzięcia NMP przy Placu Solnym, który wraz z kolegium i gimnazjum (obecnie mieszczącym Zespół Szkół Ogólnokształcących) jest najstarszym kompleksem jezuickim na Śląsku (rys. 4, 5). Kościół na przestrzeni ostatnich dekad, poddawany negatywnemu wpływowi oddziaływań atmosferycznych, przy jednoczesnym braku środków finansowych na właściwe jego utrzymanie, ulegał postępującej dewastacji.

¹ W Nysie zachowało się pięć klasztorów męskich (oo. Jezuitów, oo. Werbistów, oo. Dominikanów, oo. Kapucynów, oo. Franciszkanów) oraz cztery żeńskie [5]. Interującym przykładem połączenia *sacrum* i *profanum* jest funkcjonowanie w obrębie jednego zespołu klasztorowego oo. Franciszkanów również Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Nysie. Łącznikiem obu „światów” jest dziedziniec, pozostający niezagospodarowaną „przestrzenią niczyją”. We wschodnim skrzydle klasztoru, użytkowanym przez MOS, przed 1945 r. funkcjonował teatr ze sceną obrotową.

Rys. 4. Rzut parteru klasztoru jezuickiego w Nysie; 1 – kościół pw. Wniebowzięcia NMP, 2 – kolegium, 3 – gimnazjum, a – aula [2]

Fig. 4. Jesuit monastery in Nysa Ground floor plan; 1 – the Blessed Virgin Mary Assumption church, 2 – college, 3 – gymnasium, a – aula [2]

Rys. 5. Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Nysie; A – elewacja frontowa, B – wnętrze [fot. autor, 2018]

Fig. 5. the Assumption of the Blessed Virgin Mary Church in Nysa; A - front elevation, B – interior [photo by the author, 2018]

Dobrym przykładem podjęcia wspólnych działań w celu ochrony kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP było podpisanie porozumienia pomiędzy Powiatem Nyskim, Diecezją Opolską i Parafią przy bazylice św. Jakuba w Nysie². Powiat Nyski w zamian za użyczenie obiektu do potrzeb związanych z edukacją (prezentacjami, odczytami, konferencjami), kulturą (koncertami, festiwalami, konkursami muzycznymi, upowszechnianiem muzyki organowej i choralnej), sztuką (przedstawieniami teatralnymi, wystawami), zobowiązał się do współfinansowania renowacji kościoła. Parafia zgodnie z porozumieniem, nadal będzie wykorzystywała obiekt

² Porozumienie podpisane w dniu 16 czerwca 2016 r. w Muzeum Powiatowym w Nysie obowiązuje do dnia 15.06.2036 r. Jego inicjatorem był Starosta Nyski Czesław Biłobran.

dla celów sakralnych i spotkań grup religijno-społecznych.

Po przejściu w opiekę kościoła samorząd w pierwszej kolejności przystąpił do prac zapewniających bezpieczeństwo użytkownika obiektu oraz konserwacji najcenniejszych elementów jego wyposażenia. W 2018 r., przy wykorzystaniu stałego powiatowego funduszu renowacji oraz dzięki zewnętrznemu wsparciu, wyremontowano barokowy portyk kościoła (rys. 6). Wcześniej, w 2017 r. wykonano prace konserwatorskie dwóch z czterech unikatowych, ponad 3,5-metrowych, drewnianych figur świętych jezuickich Ferdynanda Kastylijskiego i Karola Boromeusza³. Kolejne pilne prace konserwatorskie i renowacyjne będą realizowane w ramach projektu „Barokowy Park Kulturowy Rynek Solny”.

Rys. 6. Rynek Solny w Nysie. Na pierwszym planie portyk kościoła pw. Wniebowzięcia NMP, w głębi po lewej Dom Macierzysty Zakonu Sióstr św. Elżbiety, po prawej Państwowa Szkoła Muzyczna I i II-stopnia [fot. autor, 2017]

Fig. 6. Salt Market in Nysa. In the foreground the portico of the Assumption of the Blessed Virgin Mary church, in the far left of the Sisters of St. Elizabeth Congregation Parent House, on the right: the first and second degree State Music School [photo by the author, 2017]

3.1. Potrzeby i oczekiwania widzów

Rozpoznanie aktualnych i przyszłych potrzeb kulturalnych lokalnego społeczeństwa jest kluczową kwestią w podejmowaniu jakichkolwiek działań inwestycyjnych. Jednak nawet optymalna adaptacja zabytku do potrzeb inscenizacyjnych, a także zapewnienie znakomitego repertuaru nie musi być równoznaczne z wypełnieniem pełnej widowni. Analizując potrzeby i oczekiwania widzów należy widzieć przede wszystkim lokalną społeczność, w tym profil odbiorcy, jego aktywności oraz preferencje repertuarowe. W perspektywie zapewnienia ciągłości repertuarowej, a także aktywizacji teatralnej każdej grupy wiekowej konieczne jest funkcjonowanie na miejscu stałej, niekoniecznie profesjonalnej grupy teatralnej. Stanowi to duże wyzwanie nie tylko dla małego czy średniego polskiego miasta.

W murach nyskiego kościoła corocznie od 1999 r. organizowane są koncerty w ramach festiwalu muzycznego „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Księstwa Nyskiego”. Za możliwością utrwalenia pożądanych funkcji kulturotwórczych przemawia przede wszystkim najbliższe sąsiedztwo budynków Zespołu Szkół Ogólnokształcących (rys. 7), Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia i łączącej je przestrzeni Rynku Solnego – również potencjalnej przestrzeni kreacji scenicznej. Czasami dla realizacji spektakli wystarczą skromne środki techniczne, kameralne

³ We wnękach elewacji kościoła umieszczono cztery przeskalowane drewniane rzeźby Karola Boromeusza, Ferdynanda Kastylijskiego, Ignacego Loyolle i Franciszka Ksawerego. Umieszczenie tak monumentalnych rzeźb wykonanych z drewna lipowego, eksponowanych w warunkach zewnętrznych przez ponad 300 lat, nie ma w Polsce odpowiednika.

Rys. 7. Aula w części kolegium jezuickiego w Nysie [fot. autor, 2017]

Fig. 7. Assembly hall in the Jesuit college part in Nysa [photo by author, 2017]

wnętrze, w tym właśnie przestrzeń placu miejskiego. Nowa funkcja kościoła znakomicie mogłaby służyć aktywności teatralnej i muzycznej młodzieży i kadry profesorskiej Instytutu Jazzu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie. Przypomnienie znaczenia przedwojennego teatru miejskiego, jaki i klimatu środowiska z nim związanego mogłoby służyć utrwaleniu *genius loci*⁴. W murach nyskiego kolegium, podobnie jak w każdym klasztorze jezuickim, funkcjonował teatr⁵. Uczniowie i profesorowie kolegium bardzo często zapraszali

na spektakle mieszczaństwo. Spektakle wystawiali również na Placu Solnym oraz na zaproszenie rady miejskiej w sali ratusza. W okresie późniejszym przedstawienia były organizowane w auli „Carolinum”, której scena służy do dziś organizacji amatorskich i profesjonalnych koncertów i inscenizacji teatralnych. Wykorzystanie kościoła dla potrzeb inscenizacyjnych wydaje się zatem jak najbardziej uzasadnione i pożądane.

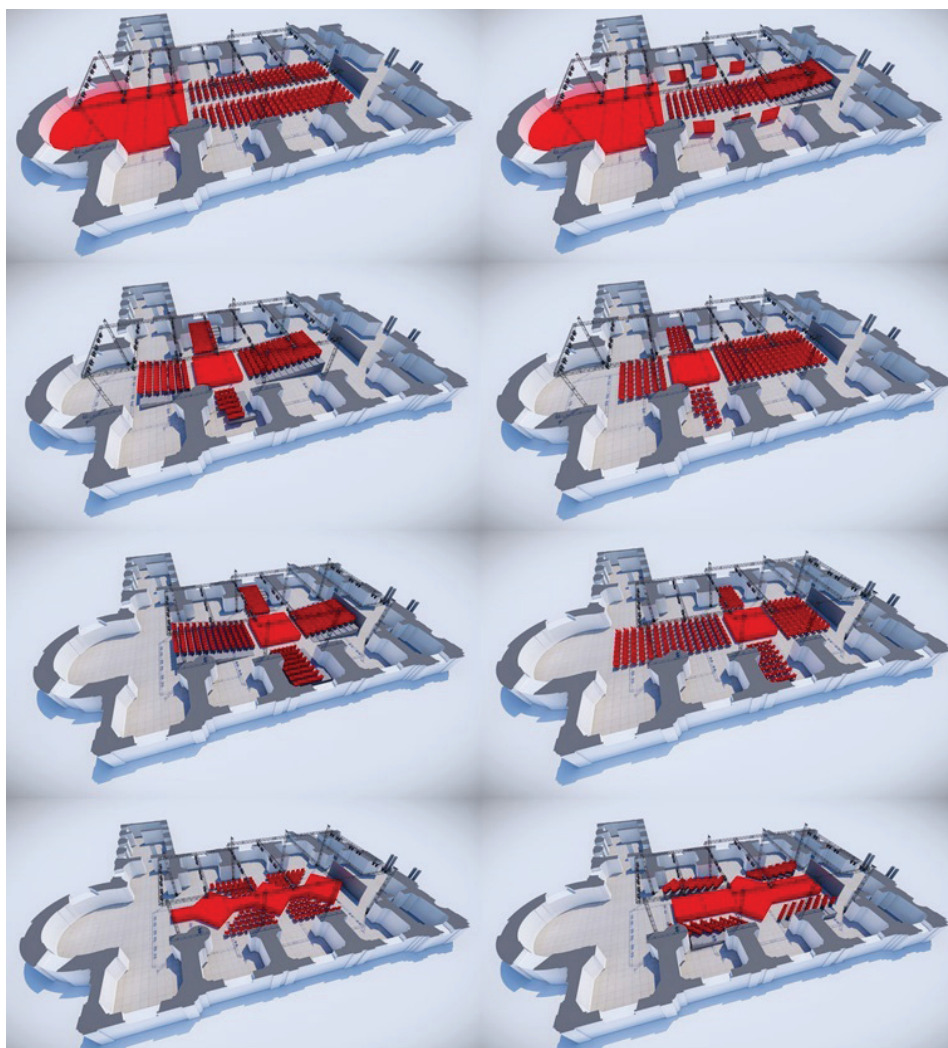
3.2. Możliwości techniczne i technologiczne

Forma i funkcja obiektów sakralnych sprzyja próbom budowaniu doświadczeń i emocji, a także zacieraniu granic zarówno pomiędzy aktorami a publicznością. Odpowiedni dobór środków technicznych i technologicznych w istotny sposób może oddziaływać na inscenizację przedstawienia, wpływając na integrację wspólnych elementów, jakimi są: aktor lub aktorzy, przestrzeń sceniczna, czas przedstawienia oraz niewidoczny dla publiczności proces produkcji i organizacji. Obecny program funkcjonalny pojezuickiego kościoła, mimo wielu ograniczeń, umożliwia już organizację przedstawień teatralnych i koncertów muzycznych. Teatr może być tworzony przecież w niemal każdych warunkach. Wydaje się iż wzrost zapotrzebowania na sztukę, w zależności od potrzeb, może w naturalny sposób rozszerzać zakres nasycenia obiektu techniką i technologią.

⁴ Teatr Miejski w Nysie wzniesiono w latach 1851–1852 w miejscu wyburzonego, starego teatru. Obiekt posiadał widownię na 800 widzów i był wyposażony w scenę obrotową. W dniu inauguracji 14 października 1852 r. wystawiono dramat *Warkoczem i mieczem* (Zopf und Schwert) Karla Gutzkowskiego, a następnego dnia romantyczną operę komiczną *Martha* Friedricha von Flotowa. Grupa teatralna liczyła ok. 25 aktorów, a orkiestra 18 muzyków. Wśród postaci związanych z lokalnym środowiskiem teatralnym najbardziej znany był Max Herrmann-Neisse, pisarz, poeta i krytyk teatralny w nyskiej gazecie „Neisser Tageblatt”. W 1945 r. teatr uległ zniszczeniu. Na jego gruzach po 1960 r. wzniesiono Nyski Dom Kultury, w którym działają liczne zespoły amatorskie związane z teatrem, tańcem i muzyką. Deski NDK goszczą również profesjonalne grupy teatralne. Poza tym corocznie od 1982 r. organizowane są tutaj „Ogólnopolskie Spotkania Amatorskich Teatrów Dramatycznych, Komediiowych, Publicystycznych, Teatrów Ruchu, Poezji i Kabaretowych PROSCENIUM”.

⁵ Sala teatralna ufundowana przez hrabiego Paczyńskiego uległa spaleni w 1807 r. w trakcie oblężenia wojsk napoleońskich.

Swobodę aranżacyjną przestrzeni obiektu, wzorowanego na rzymskim kościele Il Gesù, obecnie zawęża sztywny układ wyposażenia i wystroju, narzucający lokalizację sceny w części prezbiterium. Dla widzów wiąże się on przede wszystkim z złą widocznością, zaś dla aktorów i reżysera z brakiem swobody inscenizacyjnej. Niezbędne jest zatem wprowadzenie zmian, dzięki którym wewnątrz obiektu mogłoby sprostać potrzebom teatru i koncertów, a także organizacji wystaw czy konferencji. Przede wszystkim konieczne jest przełamanie istniejącego układu funkcjonalnego. Pierwszym krokiem powinno być zastąpienie stałych, niewygodnych ławek pojedynczymi siedziskami bądź praktykablami. Dzięki temu możliwe byłoby bardziej swobodne aranżowanie sceno-widowni, w której spektakl budowałby układ teatru (rys. 8).

Rys. 8. Wielowariantowość aranżacji sceny w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Nysie [autor, 2018]

Fig. 8. Multivariant stage arrangement at the Blessed Virgin Mary Assumption church in Nysa [author, 2018]

Jej przydatność będzie zależała od pomysłów inscenizacyjnych twórców, tego co i jak będzie pokazane. Zlokalizowanie sceny w centrum nawy głównej umożliwiłoby oglądanie widowiska z kilku stron. Widownia mogłaby być formowana również z wykorzystaniem przestrzeni naw bocznych. Wykonanie przejść pomiędzy nawami bocznymi, podobnie jak w kościele Il Gesù, miałyby wpływ na swobodę komunikacyjną. Ponadto, w celu scalenia przestrzeni wnętrza, konieczne byłoby podniesienie posadzki nawy głównej, tak aby zrównać jej poziom z poziomem bocznych kaplic. Podniesiona, demontowalna drewniana podłoga, nie tylko likwidowałaby bariery komunikacyjne w obrębie sceny i widowni, ale zabezpieczałaby ją i izolowała od chłodnej, marmurowej posadzki. Ponadto możliwe byłoby zamontowanie ogrzewania i ukrycie okablowania, niezbędnego dla wykonania oświetlenia i zasilania. W celu poprawy akustyki i optycznego wydzielenia przestrzeni pomiędzy nawami bocznymi i nawą główną należałoby na sztankietach zamontować pionowe rolety z aksamitnych tkanin. Modułowo rozmieszczone sztankiety wykorzystywane byłyby również do montażu oświetlenia. Odtworzenie pierwotnego połączenia kościoła i kolegium na poziomie parteru i empor, rozszerzałoby dostępność do przestrzeni obsługujących, w tym garderób, magazynów i toalet. Zakrystia mogłaby również pełnić funkcję garderoby i zaplecza reżyserskiego. Niewątpliwie połączenie kościoła z kolegium – dziś liceum i gimnazjum, oprócz scalenia funkcjonalnego dawnego kompleksu, w naturalny sposób pobudzałoby aktywność koncertowych i inscenizacyjnych młodzieży.

4. PODSUMOWANIE

Warunkiem *sine qua non* funkcjonowania teatru, w tym w szczególności w adaptowanej przestrzeni sakralnej, jest popyt na sztukę. Teatr rozumiany nie tylko jako obiekt, ale jako zdarzenie wymaga obecności widza i aktora. W mniejszych ośrodkach miejskich warunkiem istnienia teatru w ogóle jest konieczność aktywizacji lokalnego środowiska artystycznego jako zaczynu wszelkich działań. O żywotności nowej funkcji nyskiego kościoła i innych podobnych obiektów, oprócz wymienionych czynników, będzie decydowało właściwe jego zarządzanie – tutaj rozumiane szerzej jako zarządzanie dziedzictwem kulturowym. W kategoriach biznesu uduchowiona historia obiektu sakralnego może stanowić wartość dodaną. Na pewno ewaluacja adaptacji zarówno *ex ante*, jak i *ex post* mogłaby przyczynić się do optymalizacji ostatecznych rozwiązań. Problematykę adaptacji przestrzeni sakralnej dla nowej funkcji należy rozpatrywać zatem nie tylko w kategoriach witruińskiej triady *utilitas*, *firmitas* i *venustas*.

LITERATURA

- [1] Białkiewicz A., 2016. O zmianach użytkowania obiektów sakralnych, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej.
- [2] Chrzanowski T., Kornecki M., 1963. Powiat nyski. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. 7: Województwo Opolskie 9, Warszawa.
- [3] Maj D., 2013. Ex chiesa Gesuiti. Nuovo spazio teatrale, Fondazione di piacenza e Vigevano. Piacenza.
- [4] Kucz A., 2004. Rola teatru szkolnego na Śląsku w okresie poreformacyjnym. Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 37, 191-199.

- [5] Obracaj P., 2007. Sztuka teatru a ewolucja architektury scenicznej. Od wzorów ateńskich po światową standaryzację włoskiej sceny barokowej. Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej.
- [6] Opałka P., 2000. Adaptacja kościoła i klasztoru o.o. Franciszkanów w Nysie na wielofunkcyjne centrum formacyjno-wychowawcze. Maszynopis pracy magisterskiej, Politechnika Śląska, Gliwice.
- [7] Opałka P., 2012. Problemy projektowe i realizacyjne adaptowanych obiektów i zespołów zabytkowej architektury. Maszynopis pracy doktorskiej, Politechnika Śląska, Gliwice.
- [8] Opałka P., 2017. Ewaluacja działań rewitalizacyjnych. [W:] Integracja Sztuki i Techniki w Architekturze i Urbanistyce, (red.) J. Flizikowski, Wydawnictwa Uczelniane Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, t. V/II, 169-179.
- [9] Spigaroli M., 2015. Spazio Sacro e Luogo scenico. Il teatro "Gioia" Nella ex Chiesa dei gesuiti in Piacenza. [W:] Marmori A., Puccini L., Scandellari V., Van Riel S. (red.), Architettura e città: Problemi di conservazione e valorizzazione, Altralinea, Firenze, 437-444.
- [10] Sprutta J., 2017. Sceniczna działalność jezuitów jako fenomen upowszechniania teatru, *Studia Bobolanum* 28(2), 61-78.
- [11] <https://www.comune.piacenza.it/benvenuti/citta/cosavedere/teatri/teatro-gioia> (dostęp: 12.10.2018)

ADAPTACJA KOŚCIOŁA PW. WNIEBOWZIĘCIA NMP W NYSIE DLA CELÓW INSCENIZACYJNYCH

STRESZCZENIE. Przestrzenie sakralne, w szczególności wnętrza kościołów, charakteryzują się dużym potencjałem inscenizacyjnym, wynikającym z ich formy i funkcji. Adaptacje dla potrzeb teatralnych mogą być również dedykowane celom koncertowym, edukacyjnym, konferencyjnym czy wystawienniczym. Takie formy użytkowania dla często zaniedbanych obiektów należy uznać za jedno ze sposobów zapewnienia ich trwałości. Jednak trwałe zaszczerpienie funkcji kulturotwórczej, mogące przyczynić się do ożywienia, często zdegradowanej nie tylko materialnie, tkanki miejskiej zwykle stanowi duże wyzwanie. W pracy przedstawiono metody adaptacji przestrzeni *sacrum* dla celów inscenizacyjnych oraz, na przykładzie kościoła pw. Wniebowzięcia w Nysie, możliwości ich zastosowania.

Słowa kluczowe: sacrum, teatr, adaptacja, inscenizacja, scena, widownia

ADAPTATION OF THE BLESSED VIRGIN MARY ASSUMPTION CHURCH IN NYSA FOR STAGING PURPOSES

ABSTRACT. Sacral spaces, in particular the interiors of churches, are characterized by high staging potential resulting from their form and function. Adaptations for theatrical needs can also be dedicated to concerts, education, conferences and exhibitions. Such usage forms should be considered as one of the ways to ensure durability of many neglected objects. However, permanent culture-forming function implantation, which may contribute to revival, often not only materially degraded, urban tissue, remains usually a big challenge. The article presents the methods of sacred space adaptation for staging purposes and possibilities of their application, on the Assumption church in Nysa example.

Key words: sacrum, theater, adaptation, staging, stage, audience